

Životní podmínky Romů: nevyhovující bydlení a zdraví

Shrnutí

Úvod

Životní úroveň Romů je výrazně nižší než životní úroveň ostatní populace. Často žijí v příbytcích nedostatečné kvality v segregovaných oblastech bez základních služeb. Život v nekvalitním bydlení má také negativní dopad na zdraví Romů: je u nich zvýšené riziko zdravotního postižení, chronického onemocnění a nadváhy. Přeplněná obydlení jsou spojená se zdravotními problémy, psychickými obtížemi, tuberkulózou, infekcemi dýchacích cest, zvýšeným rizikem požáru a úrazů v domácnosti. Život v nevhodném bydlení rovněž negativně ovlivňuje zdraví a pocity bezpečnosti a zvyšuje riziko úrazů v domácnosti.

Nadace Eurofound provedla rešerši literatury a sekundární analýzu údajů získaných v průzkumech, aby získala představu o podmínkách, v jakých Romové bydlí, o jejich zdravotním stavu a o tom, jak jsou tyto dvě oblasti provázány. Údaje použité v analýze pocházejí z rozvojového programu OSN (UNDP), šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii (EU-MIDIS) a průzkumu zdraví Romů v EU.

Politické souvislosti

V současnosti roste na evropské úrovni poptávka po údajích o životních podmínkách Romů. Tento zájem o více informací o Romech je zčásti spojen s nuceným vystěhováním Romů ve Francii a Itálii a jejich repatriací do Rumunska a Bulharska v roce 2010. V březnu 2011 Evropský parlament svým usnesením vyzval Komisi, aby přijala strategii EU pro začleňování Romů, zdůraznil význam vypracování ukazatelů pro monitorování a vyslovil se pro rozšíření laekenských ukazatelů na nejmenší statistické správní jednotky.

Tyto požadavky ohledně většího množství údajů jsou též součástí rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů zahrnujícího cíle v oblasti přístupu ke vzdělání, zaměstnání, zdravotní péči a bydlení, které musí vycházet ze „společných, srovnatelných a spolehlivých ukazatelů“. Rámec žádá i určení znevýhodněných mikroregionů nebo segregovaných městských částí a používání účinných kontrolních metod pro hodnocení politik integrace Romů.

Shromáždit údaje o životních podmínkách etnických skupin je však obtížné, protože údaje ze sčítání lidu jsou často zastaralé nebo nejsou rozděleny podle etnického původu. V případě průzkumů je shromáždění velkého množství informací o malých skupinách obyvatelstva v důsledku velikosti jejich vzorků spíše ztíženo, zatímco u cílených průzkumů nelze jejich situaci porovnat s ostatní populací.

Klíčová zjištění

Přístup k formám hygienických zařízení

Jedním z hlavních problémů, jimž Romové čelí v oblasti bydlení, je chybějící přístup k lepším formám hygienických zařízení (např. toaleta, vana nebo sprcha v domě). Přístup k lepším formám hygienických zařízení nemělo v průměru 62 % Romů v porovnání s 31 % většinové populace žijící v segregovaných oblastech. Romové v Bulharsku se zdají být relativně mnohem více znevýhodněni než většinové obyvatelstvo v jejich blízkém okolí. Například existuje třikrát větší pravděpodobnost, že nebudou mít přístup k lepším formám hygienických zařízení, a osmkrát větší pravděpodobnost, že budou žít v nevyhovujícím bydlení, jako jsou chatrče a jiné zchátralé budovy.

Přeplněná obydlí

Dalším velkým problémem je vysoká míra přeplněných obydlí, zejména po přestěhování v důsledku nuceného vystěhování. Zdá se, že situace je nejvážnější na Slovensku a v Maďarsku, kde Romové žijí v průměru se dvěma osobami na jednu místnost. Přeplněná obydlí jsou spojena s celou řadou zdravotních problémů a zvyšují riziko požárů a úrazů v domácnosti.

Segregace ve městech

Většina Romů žijících v městech žije často v segregovaných oblastech. Segregace může být strategií pro řešení problémů, která využívá obecní vazby a sítě k vyplnění vzduchoprázdna při poskytování základních služeb. Avšak i jako strategie pro řešení problémů je segregace stále řešením ad hoc, protože zvyšuje zranitelnost v důsledku izolace a koncentrace zranitelných skupin. Segregace izoluje Romy od zdravotnických služeb, zaměstnání, vzdělání a kontaktu se zbytkem společnosti.

Vliv kvality bydlení na zdraví

Kvalita bydlení v těchto segregovaných oblastech je často velmi nízká. Analýza údajů ukazuje, že Romům žijícím v nevyhovujícím bydlení hrozí vyšší riziko špatného celkového zdravotního stavu, uváděného samotnými Romy, a duševního onemocnění. Romové v nevyhovujícím bydlení jsou také ohroženi vyšším rizikem spojeným s úrazy v domácnosti a problémy souvisejícími s drogami.

Chybějící vhodné bydlení může mít dopad i na zdraví, protože ho lze zneužívat jako omluvu pro diskriminaci v rámci zdravotnických služeb. Například Travelleři ve Spojeném království mají často omezený přístup k lékařským konzultacím, protože praktičtí lékaři někdy odmítají zaregistrovat pacienty, kteří neuvedou trvalé bydliště.

Politické ukazatele

- Iniciativy v oblasti bydlení by obecně neměly zvyšovat segregaci, a co je důležitější, neměly by prohlubovat izolaci zranitelných skupin. Strategie zaměřené na deprivaci by měly zahrnovat i jiné zranitelné skupiny, které žijí v dotčené oblasti.

- Zvyšování dostupnosti a přístupnosti vhodného sociálního bydlení by mohlo být využíváno jako silný politický nástroj pro zlepšení životních podmínek zranitelných skupin, zejména skupin v členských státech střední a východní Evropy, které mají vysoký počet romských obyvatel.
- Omezená viditelnost menších oblastí může mít dopad na zaměření a přidělování zdrojů. Od roku 2003 již nejsou nižší úrovně územních jednotek EU (LAU 1 a 2) oficiálně sledovány, což komplikuje analýzu menších územních jednotek, jako jsou romské osady. Možným řešením by bylo sladění ukazatelů z průzkumů i ze sčítání lidu.
- Je důležité dát prioritu opatřením zlepšujícím aspekty deprivace v oblasti bydlení, které výraznou měrou souvisejí se špatným zdravotním stavem. Pro zjištění vazeb mezi bydlením a zdravotním stavem Romů je zapotřebí další výzkum.
- Větší podpory by se mělo dostávat mediátorům v oblasti zdraví Romů, protože jejich úloha je obzvláště významná vzhledem k chybějícím zdravotnickým službám v romských osadách, diskriminaci, kterou Romové zažívají při léčbě, jejich postojům ke zdraví, jakož i jejich specifické epidemiologii. Krátkodobým řešením efektivním z hlediska nákladů by mohlo být využití mobilních zdravotnických služeb, které by tolik potřebnou základní zdravotní péči přivedly do izolovanějších a znevýhodněnějších romských komunit.
- Procesy vystěhování mohou u skupin Romů spustit sestup po spirále zhoršování vhodnosti bydlení. Aby se tomu předcházelo, měly by se vypracovat pokyny nebo protokoly.
- Jedním z nejdůležitějších předpokladů k provádění programů zaměřujících se na romské obyvatelstvo je existence vhodných údajů. Z krátkodobého hlediska je pro zdokumentování základní situace, jakož i pro sledování změny důležité zlepšit a využívat specializované cílené průzkumy.

Další informace

Zprávu „Living conditions of the Roma: Substandard housing and health“ (Životní podmínky Romů: nevyhovující bydlení a zdraví) naleznete na adrese <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef12021.htm>.

S žádostmi o další informace se prosím obraťte na Daniela Molinueva, referenta pro výzkum, dmo@eurofound.europa.eu.